

Tóth András

Előrehozott választás?

Talán bizarr felvetés, hogy – minden nyilvánosan elmondott érv ellenére – a kormányfő és az MSZP maga is komolyan számol az előrehozott választással. Érdeemes végiggondolni, milyen megfontolások húzódnak egy ilyen opció „titkos” favorizálása mögött. Mindenekelőtt a választási vereség minimalizálása egy előzetes választás lebonyolítása által. Nem kizárt, hogy az MSZP éppen az előrehozott választásokkal kovácsolhatja politikai tőkét magának.

Csapdában a kormány

Gyurcsány Ferenc és tágabb értelemben az MSZP 2002 óta tartó kormányzását két irányvonal közötti állandó ingadozás határozta meg: a modern szociáldemokrata harmadik utas, piacpárti reform politika és a hagyományos szociáldemokrata jellegű osztogató állam felfogás közti huzavona. A két irányvonal összeütközése folyamatos patthelyzetet eredményezett a kormányzati munkában.

A 2008 szeptemberében kirobbant világgazdasági válság lehetetlenné tette e kényes egyensúlyára épülő kormányzást. A válság első pillanataiban úgy látszott, talán még nyerhet a kormány azzal, hogy a válságkezelő szerep új legitimitációt biztosíthat a kormányfőnek és a kormánynak. A lavina szerű gyorsasággal romló világgazdasági és magyar helyzet azonban szétszaggatta ezeket a reményeket. A kormány csapda helyzetbe került.

Gyurcsány Ferenc váratlan és önkéntes lemondása azt jelenti, hogy a helyzet sokkal súlyosabb annál, hogy képes legyen a régi módon kormányozni.

- Azt jelenti, hogy Magyarország gazdasági visszaesése súlyosabb lesz, mint amit még az eddigi legrosszabb kormányzati előrejelzések vizionáltak. A legutóbbi előrejelzések már 5-7 százalékos visszaesést jósolnak, ami még inkább kétségessé válik, hogy az esetleges jövő évi választásokon megakadályozható lesz-e az, hogy a FIDESZ akár kétharmados többségre tegyen szert.

- Azt jelenti, hogy a kormány nem talált megoldást arra a csapdahelyzetre, amit az ország kettős eladósodottsága okoz. Mert Magyarország problémája az, hogy mind az állam, mind a lakosság nyakig eladósodott. Az államcsőd elkerülése az állami költségvetés kiadási oldalának csökkentését kívánja meg. A kiadások csökkentése azonban súlyosbítja a gazdaság válságát, miközben a tervezett adóreform csak hosszútávon biztosítja a kibontakozás feltételeit. De a lakosság eladósodottsága miatt a válság mélyülése a hátsó bejáraton keresztül visszacsempészi az államcsőd válságát a deviza hitelek bedőlése útján. A március eleji kétségbeesett segélykérés kudarca a prágai EU csúcstalálkozón azt jelezte Gyurcsány Ferenc számára, hogy immár se az Európai Uniótól, se Németországtól nem várhatja, hogy folytathatja óvatos egyensúlyozását a minimálisan szükséges reformok mentén 2010 áprilisáig. Itthon pedig a bankok mondtak nemet a devizahitelek megsegítésére felvetett ötletre és elutasították, hogy hozzájáruljanak a veszteségek viseléséhez.
- Azt jelenti, hogy a reformpárti és a reformellenes erők együttműködése megbomlott a kormánypárton belül. A még február közepén kidolgozott intézkedés csomag kiváltotta az MSZP baloldala és az MSZP-hez közel álló szakszervezetek tiltakozását. A párt baloldala felmondani készül a párt reformpárti részével való együttműködést, pedig egy még mélyebb visszaesés még fájdalmasabb kormányzati lépéseket követelne.
- Az egyre határozottabban reformpárti SZDSZ és MDF és a balra tolódó MSZP közötti háttéralkuk lehetősége kimerült, miközben nem várható, hogy a FIDESZ ne támadjon bármilyen olyan kormányzati lépést, ami sértheti a választópolgárok bármelyik csoportjának érdekeit.

Átstrukturálódó pártrendszer

A kormányfő által kezdeményezett lemondás motivációja másik motivációja a párt rendszer elmúlt két hónapban bekövetkezett átalakulásához kapcsolódik.

Egészen mostanáig, úgy tűnt, hogy a következő választás az MSZP és FIDESZ közötti küzdelemről fog szólni. Az SZDSZ és az MDF támogatói elfogytak, s úgy tűnt, hogy mindkét kis párt eltűnik a válság nyomán keletkező politikai örvényben. Az a félelem szorította az MSZP szívét, hogy földcsuszamlásszerű győzelmet érhet el a FIDESZ begyűjtve az összes protest szavazatot.

Az elmúlt két hónapban azonban megváltozott a pártok helyzete. A jobboldalon feltűnt két párt, amely eséllyel indulhat a következő választásokon és csökkentheti a FIDESZ nyomasztó fölényét az MSZP-vel szemben. Az egyik a Jobbik. A miskolci botrány és a veszprémi gyilkosság nyomán a „cigánykérdés” a politikai közbeszéd részévé vált, s a szélsőséges álláspontot elfoglaló Jobbik támogatottsága megnőtt annyira, hogy esélye lehet a parlamenti küszöb átlépésére is. A másik fontos esemény az, hogy a Dávid Ibolya vezette MDF váratlanul Bokros Lajost választotta a párt európai parlamenti listájának vezetőjének. Ezzel az MDF új politikai pólust teremtett: a jobboldali liberális pólust. Az MDF által kialakított új pólus vonzó lehet nemcsak az SZDSZ-ben csalódott inkább liberális, mint baloldali szavazóknak, de az eddig a FIDESZ-t támogató inkább liberális, de jobboldali szavazóknak is. Ezzel az MDF-nek is esélye lehet arra, hogy bekerüljön az új parlamentbe. Azzal, hogy hirtelen két potenciálisan sikeres párt jelent meg a jobboldalon esély nyílt arra, hogy az MSZP-vel szemben a FIDESZ ne tudja begyűjteni az összes protest szavazatot. A pártrendszer átalakulása és a választók preferenciáinak megváltozása lehetővé teszi az MSZP számára, hogy ne a totális vereség reménytelenségével nézzen szembe a következő választásokon.

Gyurcsány, a megkerülhetetlen

Gyurcsány Ferenc lemondásával két csapdát „állított fel” annak érdekében, hogy a saját, s tágabb értelemben pártja politikai visszatérését előkészítse. Az egyik csapda az MSZP baloldalának lett kikészítve, a másik csapda a Fidesz számára. Azzal, hogy nem lemondott, hanem visszaadta pártjának a miniszterelnök jelölt választásának jogát, azzal ismét bebizonyítja, hogy a baloldal egyedül, a párt reformer vonala nélkül képtelen kormányozni. Ezt a játszmát egyszer már egyszer eljátszotta az MSZP baloldala, amikor a Szili Katalin

Köztársasági elnökké való megválasztása mellett tartott ki. Ismét valószínűleg olyan helyzet fog előállni, hogy képtelen lesz a baloldal olyan jelöltet találni, aki megnyerheti a Parlament többségét. Gyurcsány Ferenc csapdát állított fel a Fidesznek is. Azzal, hogy „szakértő” által vezetett nemzeti egységkormány felállítására tett javaslatot, magát, mint a potenciális együttműködés legfontosabb akadályát kivonva a politikai küzdelemből, azt tudja megmutatni, hogy a Fidesz semmi más nem érdekli csak a hatalom, s nem képes semmilyen együttműködésre az ország megmentése érdekében. Az MSZP-vel való felelős együttműködés elutasítása a FIDESZ részéről egyben felmenti az MSZP-t attól, hogy ellenzékként „felelős” politikát folytasson.

Előrehozott választás – egy lehetséges forgatókönyv

Az előrehozott választás forgatókönyve a hosszú távú túlélés kulcsa lehet annak érdekében, hogy a válság további mélyülése ne rombolja tovább az MSZP szavazói bázisát, szemben a választások minél későbbre való kitolásával annak reményében hátha javul a helyzet. Ráadásul, bár most reménytelennek tűnik a helyzet, egy választás mindig hozhat meglepetéseket. 2005-ben, Gerhard Schröder, a német kancellár, hasonló kétségbeesett helyzetben előrehozott választások kiírása mellett döntött. Ugyan Schröder nem maradt kancellár az előrehozott választások után, de a választások eredménye patthelyzet lett a jobboldal s a baloldal között, ami elvezetett a nagykoalíció megalakításához Merkel vezetésével.

Összességében tehát az MSZP Gyurcsány vezette hatalmi centruma is érdekelt lehet abban, hogy a következő két hét tárgyalásainak kudarca után végre sor kerüljön az előrehozott választásokra.